

ACC. N:R M. 14025: 1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Hans Holmberg, Alstad
Härad: Flyttis Berättare: " " "
Socken: V. Alstad Berättarens yrke: snickare och lantbrukare
Uppteckningsår: 1956 Född år 1873 i V. Alstad

Husbondsfolk och tjänstefolk. s. 1-8.

LuF 105

Skriv endast på denna sida

Husfolk och tjänstefolk.

Allmänna förhållanden.

Står i tiden på 1800 talet var det mycket folk på gårdarna. På den största i min hembyd var på 100 tun land, hade de 3 drängar, enbartare, vaktspojkar och 2 tjänsteföro. alla hade tagit tjänst på ett år, från den 1 november till den 24 oktober. Ibland blev de igen som det kallades. Dessutom anlitades husmän och deras hustrur vid vissa arbeten som vid häst tröske, potatis, lockning. På hade de en hjälpergumma som skulle hjälpa till i köket vid bak staket och tvätt. Husmodern stod de inre systemerna för, husbonden de utvandrige, när de körde till stan med spannmål påhjade husbonden med, för att sälja spannmålen och handla till husbehov.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lup 105

V. Alstadsen

Den ägte och drängarna kallade gärdsläring
han skulle så kugga förs med lir, kugga stacka,
den andra drängen kallades mellomdräng den
dermest minstdräng de skulle köra med var
sina hästar förs åkerbruksredskapen. Ryktaren
parade kar förs och vrin. Voktpojken skulle
vakta förs å vrin om sommaren, han hade
endast plutt förs sommarbränt

Flummann anlätades vid hästbete och träske,
han kallades träske-man han skulle träska
rågen och gärna lingshalv till tåken. I å en så
stas gäst gick mycken lingshalv till tåk.

Männen hade hand om fodringen av djuren
men mjölkningen utfördes av kvinnorna.
Vid stekt fick drängarna hjälpa slaktaren,
men i köket var det kvinnorna som
skötte de olika momenten som hände till
hushållslakten.

Tjänarnas fritid var väl ändast när de skulle gå till marknad om sommaren och när det var mikeli, då tog de sig en veckas fritid även de som fäste sig på ett år till ville vara fria under mikeliveckan då skulle de ju brändas när de hade fått sin lön. Så vidhå de hade ett hem om än så fattigt och enkel så ville de gärna vara i hemmet under fritiden.

Umgång

Det var olika var det goda husbunden fick de merändels bra tjänare, men som medlemmar i familjen kunde de väl knappast räkna sig. Dröngkammaren var på en uthustunga med ingång öfverifrån gården, eller som det var på en gård intill det ställe där jag är född där gick de in i dröngkammaren ifrån häststallet så kom der värme in från stallet.

Tjäckammare hade väl knappast de fick ju
hålla till i köket eller stugan. I drängkom-
marer fanns färs ej eldstad. Det var vist på
90 talet som det blev bestämt att de skulle
ha eldstad i drängkammarna där de skulle
elstas om vintern. I drängkammaren hade de
sitt sköp med sina tillhörigheter i, tjänstetjän-
nare hade sin byrå eller koffert i sommar-kammaren
eller i sommarstugan. I dagligstugan uppehöll
sig tjänarna endast under måltiderna om
sommaren men om vintern satt de i stugan sen
de åt ett kvällsmat tills de skulle gå och
lägga sig. Från att husfolket och tjänarna
vid samma bord i stugan, husbunden satt vid
bordet och drängarna på bakbordet bänken
efter älsten och häng, vaktpojken satt vid
mellan bordet. Kvarnerna framför bordet.

Alla fädra och gästarna ansees förälskade
för kvinnorna på gästarna, det var endast
på den minsta som det färdig, Men så var
det också förälskade för män att njuta
de hade det här inte män till så det ville de
inte lära sig. De samlade gästarna fick
de en gammal man till för att se en betulning
i slutet av 1800 talet och i början av 1900 talet
blev det andra förhållanden ifråga om arbetets
fördelning och gästarna ansees.

Arbets tid och Fria tid

Fria tid var arbetstiden lång från
solens uppgång till den nedgång med uppehåll
för måltiderna, Om vintern blev arbetstiden
kort, de hade ju ej någon egentlig betydsning
om mognarna skulle de ju fädra gästarna
vattna och rykta vid lykten innan de gick in
att äta frukost, även tröskmannen började vid
lykten

Tjänarna deltog ej i familjens fästligheter
men de kvinnliga fick ju hjälpa till i köket
och servera, drängarna fick lite jultillsat
serverad i stugan. Till kyrkan fick de väl
gå när de ville och när de var fria från
att passa kreaturen, flusfolket hade sin
 särskilda stol i kyrkan men när tjänarna
 någon gång gick dit gick de för det mesta
 på läktaren. Någon särskilt kyrksöndag
 har man ej hört omtalas. Ungdomskalas
 hade de fått på de stora gårdarna men de
 bjöd inte tjänstefolket det var bara de
 förmögna ungdomar som fick vara med
 men tjänstefolket kunde också bjuda till
 ungdomsills det var mest i mikeliorekan,
 de hade de en sommarstuga närliggande
 så hade de dans och ungdomsills.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6

Vid de allmänna dansbarerna var det fär-
re ungdom av alla klasser både tjänstefolk
gärsfolk, men nu har här också blivit
rangskildnad, arbetarna går nu till folket
parke, de fäsmägnas ungdomar har sina
egna nöjestillställningar.

Härkomst

Tjänstefolket var av arbetsklassen, de kom
tidligt ut att tjäna ibland innan de
hade slutat skolan. Gärdsungdomen
kunde ju också ibland ta platts på någon
större gård de var stavar och räknas som
familjemedlemmar och hade eget rum.

Ålgra ungdomar reste till Danmark
och tog platts på någon större gård för
att studera deras framstegs hantverk.
Det har väl förkommit att det har blivit
giftsmät mellan tjänstefolk och gärsungdom.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

Giftermål mellan tjänstefolk och gäschungdom
har väl alltid förekommit det anses
färr av de försämrade bönderna som opåman
de nu är det blivit mera jämnlighet
Nu är det knapp ingen som vill bli lant
brukare och ha på landet alla vill till stan
Gluständevärd

Tilltalsordet du användes av lantbondet
till tjänarna så fast de kom i tjänst
tjänarna så far i mar till huset
Glade de någon tröttnar kunde de ibland
ha samråd om arbetet på gård, gäschungdom
var ju en äldre man som visste vad som
bäst gäras. Att tjänstefolket bestraffades
är mig ej bekant det var väl långt från var tid
men att de levde olägligt på somlig ställen
har man ju hört om talas om någon lämnade
sin tjänst i otaga tid, hämtades han av fjerdingsman